

ANTONÍN DVOŘÁK

COMPOSITIONS FOR PIANO COMPOSITIONS POUR PIANO

op. 52

PIANO 2 MS

Critical edition

based on the composer's manuscript

Edition critique d'après le manuscrit

de l'auteur

KLAVÍRNÍ SKLADBY, op. 52

Podle původních pramenů k tisku připravila Komise pro vydávání děl Antonína Dvořáka: Otakar Šourek, František Bartoš, předseda — Jan Hanuš, vedoucí redaktor — dr. Jiří Berkovec — Jarmil Burghauser — dr. Antonín Čubr — Antonín Pokorný — Karel Šolc.

TENTO SVAZEK Souborného díla zveřejňuje poprvé v úplnosti šest klavírních skladeb, jež *Antonín Dvořák* (8. IX. 1841—1. V. 1904) napsal patrně začátkem června 1880 a jež původně označil jako „*Six Morceaux pour Pianoforte*“, op. 52. K tisku však z nich určil jen čtyři, totiž číslo 1, 2, 3 a poslední (6) a vydal je r. 1881 u lipského nakladatele Friedricha Hofmeistera jako „*Impromptu, Intermezzo, Gigue, Eclogue*“ op. 52. Skladbu čtvrtou, názvem neoznačenou, vydal až r. 1921 v pražské Hudební matici Umělecké besedy spolu s nedatovanou a rovněž titulem neoznačenou skladbou e moll Otakar Šourek (v notové revizi Josefa Suka a s prstoklady dr. Václava Štěpána) jako „*Impromptus*“. Skladba pátá, Es dur, nebyla dosud vydána a vychází v naší edici vůbec poprvé.

Důvody, proč Dvořák nepublikoval úplný cyklus všech šesti skladeb, naznačil již výstižně Ot. Šourek: čtvrtá skladba, g moll, nekontrastovala skladateli patrně dost výrazně se skladbou prvou, příbuznou s ní celkovou náladou a shodnou i v tónině, skladba pátá, Es dur, se pak — aspoň v té formě, jak je zachována — menší výrazností a svým podstatně mnohem prostším zpracováním vymykala charakteru ostatních. Výběrem oněch čtyř skladeb, jež publikoval, dospěl Dvořák naopak, jak správně Šourek připomíná, k formálně i obsahově dobře skloubenému celku, k suitovému útvaru, jehož jednotlivá čísla jsou působivě vyvážena: krajní hybnější věty jsou prostrídány větou volnou — *Intermezzem* — a *Gigou* jako elementem scherzovým. Že ovšem Dvořák neusiloval o vytvoření nějak pevněji vázaného cyklického útvaru, dokazuje už název, který volil pro tištěný komplet. Ani název „*Gigue*“ nevyjadřuje nějakou archaizující tendenci, jak by se dalo předpokládat; autograf jasně ukazuje, že jako často u Dvořáka byla zde napřed hudba a k ní teprve, patrně až před vydáním, volil skladatel názvy. U *Gigy* rozhodly pro název některé charakteristické rysy — tečkovaný rytmus, imitační práce —, aniž se však autor jinak pokoušel o důslednější vystižení nebo stylizaci staré barokní formy.

Svým vznikem spadá *Šest klavírních skladeb* do doby, kdy se Dvořák soustavněji zaměřil na vytváření drobnějších přednesových skladeb, jimiž chtěl uspokojit naléhání nakladatelů, kteří usilovali o získání některého z děl úspěšného autora do svého nákladu. V těsné časové souvislosti s nimi vznikají z klavírních děl také *Silhouetty*, *Valčíky*, *Eklogy* (motivický materiál třetí z nich zpracoval skladatel v *Ekloze* z op. 52), *Lístky do památníku*, *Mazurky*. Že však ani v této době „*konjunktury*“ Dvořák neustupoval lákavým svodům nakladatelů a pečlivě autokriticky třídil a vybíral, co uznal za vhodné k zveřejnění, toho dokladem může být právě osud původního cyklu *Šesti skladeb* i skutečnost, že ani mnohé z ostatních klavírních skladeb z té doby nebyly za života skladatelova vydány. Po umělecké stránce představuje však tato série drobnějších klavírních děl — a mezi nimi *Šest skladeb* zvláště výrazně — pro Dvořáka

soustavné úsilí o svérázné zvládnutí klavírní stylizace, jež se mu poddávala tížeji než jiný instrumentální a hlavně orchestrální projev, a již se teprve v mnohem pozdějších Poetických náladách a Humoreskách zmocnil ryze osobitým a mistrovským způsobem.

František Bartoš

KLAVIERKOMPOSITIONEN, Op. 52

*Nach Originalquellen zum Druck vorbereitet von der Kommission für die Herausgabe der Werke Antonín Dvořáks: Otakar Šourek, František Bartoš, Vorsitzender - Jan Hanuš, leitender Redakteur
Dr. Jiří Berkovec - Jarmil Burghauser - Dr. Antonín Čubr - Antonín Pokorný - Karel Šolc.*

IN DIESEM BAND der Gesamtausgabe werden zum erstenmal als Ganzes sechs Klavierkompositionen veröffentlicht, die *Antonín Dvořák* (8. IX. 1841—1. V. 1904) offenbar anfangs Juni 1880 verfaßt und ursprünglich als „*Six Morceaux pour Pianoforte*“, op. 52 bezeichnet hat. Für den Druck hat er jedoch nur vier, nämlich die Nummern 1, 2, 3 und die letzte Nummer bestimmt und i. J. 1881 bei dem Leipziger Verleger Friedrich Hofmeister als „Impromptu, Intermezzo, Gigue, Eclogue“ herausgegeben. Das vierte, namentlich nicht bezeichnete Stück wurde i. J. 1921 in der Hudební matice Umělecké besedy in Prag (Musikverlag der Künstlerressource) zusammen mit dem undatierten und gleichfalls nicht betitelten Stück e moll von Otakar Šourek (in der Notenrevision von Josef Suk und mit den Fingersätzen von Dr. Václav Štěpán) als „Impromptu“ veröffentlicht. Die fünfte Komposition, Es dur, ist bisher nicht erschienen und wird somit in unserer Edition überhaupt zum erstenmal veröffentlicht.

Die Gründe, weshalb Dvořák nicht den ganzen Zyklus aller sechs Kompositionen publizierte, hat Otakar Šourek treffend angedeutet: offenbar schien das vierte Stück, g moll, nicht scharf genug mit dem ersten Stück zu kontrastieren, mit dem es in der Gesamtstimmung verwandt ist und auch in der Tonart übereinstimmt, während das fünfte Stück, Es dur, — wenigstens in der Form, in der es erhalten ist, — infolge seines weniger prägnanten Ausdrucks und wegen der wesentlich schlichteren Verarbeitung aus dem Rahmen der übrigen Stücke herausfiel. Durch die getroffene Auswahl jener vier Stücke gelangte Dvořák, wie Šourek richtig bemerkt, zu einem formal und inhaltlich gut gefügten Ganzen, zu einem Suitengebilde, dessen einzelne Nummern wirkungsvoll ausgewogen sind: die bewegteren Ecksätze werden von einem langsamen Satz — Intermezzo — und von der Gigue als Scherzoelement abgelöst. Daß es Dvořák nicht um die Schaffung eines irgendwie festgefügtten zyklischen Gebildes zu tun war, beweist schon die von ihm für den Druck des Ganzen gewählte Benennung. Auch die Bezeichnung „Gigue“ läßt nicht auf eine archaisierende Tendenz schließen, wie man annehmen könnte; das Autograph zeigt deutlich, daß zuerst die Musik da war, wie es bei Dvořák öfters vorkam, und zu dieser wählte der Komponist anscheinend erst vor der Herausgabe die Namen. Bei der Gigue waren für die Benennung einige charakteristische Züge ausschlagge-

bend — der punktierte Rhythmus, die Imitationsarbeit — ohne daß sich der Autor um ein konsequenteres Erfassen oder eine Stilisierung der alten barocken Form versucht hätte.

Ihrer Entstehung nach fallen die sechs Klavierstücke in die Zeit, in der sich Dvořák auf das Schaffen kleinerer Vortragstücke eingestellt hatte, durch die er das Drängen jener Verleger befriedigen wollte, die sich um die Erwerbung eines Werkes des erfolgreichen Autors für ihren Verlag bemühten. In knapper zeitlicher Folge entstanden danach an Klavierstücken auch die Silhouetten, Walzer, Eklogen (das motivische Material zu der dritten Ekloge verarbeitete der Autor in der Ekloge aus op. 52), Albumblätter, Mazurkas. Daß jedoch Dvořák selbst in dieser Zeit der „Konjunktur“ den verlockenden Verführungen der Verleger nicht erlag und sorgfältig autokritisch sonderte und wählte, was der Veröffentlichung für wert befunden werden sollte, beweist am besten eben das Geschick des ursprünglichen Zyklus der Sechs Stücke und die Tatsache, daß auch viele der übrigen Klavierkompositionen aus dieser Zeit zu Lebzeiten des Komponisten nicht herausgegeben worden sind. In künstlerischer Hinsicht bedeutet jedoch diese Serie kleinerer Klavierwerke — unter diesen besonders markant die Sechs Klavierstücke — ein stetes Mühen Dvořáks um die eigenpersönliche Beherrschung der Klavierstilisierung, die sich ihm schwerer darbot als eine andere instrumentale oder gar die orchestrale Kundgebung und derer er sich erst in den viel späteren Poetischen Stimmungen und Humoresken in durchaus origineller und meisterhafter Art bemächtigte.

Übersetzt von I. Turnovská

František Bartoš

COMPOSITION FOR PIANO, Op. 52

Critical edition based on original sources and prepared for the press by the Editing Board for the Works of Antonín Dvořák: Otakar Šourek, František Bartoš, Chairman - Jan Hanuš, Chief Editor - Dr Jiří Berkovec - Jarmil Burghauser - Dr Antonín Čubr - Antonín Pokorný - Karel Šolc.

PUBLISHED for the first time in this volume of the Complete Edition are all six of the piano pieces which *Antonín Dvořák* (8. IX. 1841—1. V. 1904) wrote most probably at the beginning of June 1880 and which were originally designated, “*Six Morceaux pour Pianoforte*”, Op. 52. For actual publication, however, he selected four, namely, Nos 1, 2, 3 and 6. These were then brought out by the Leipzig publisher, Friedrich Hofmeister, under the title, “*Impromptu, Intermezzo, Gigue and Eclogue*”, Op. 52. The fourth piece, without title, was first published in 1921, by Otakar Šourek, in *Hudební matice*, Praha, along with the undated composition in E minor (also without title), revised by Josef Suk and with fingering by Dr. Václav Štěpán, as “*Impromptus*”. The fifth piece, in E flat major, is being published for the first time in our present edition.

The reasons which led Dvořák not to publish all six pieces have already been aptly formulated by Ot. Šourek: the fourth piece in G minor did not apparently contrast strongly